

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Filipa Dienstbiera v právní věci žalobce: **B. T. H.**, zastoupeného Mgr. Petrem Václavkem, advokátem se sídlem Opletalova 25, Praha 1, proti žalované: **Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců**, se sídlem náměstí Hrdinů 3, Praha 4, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 19. 6. 2014, č. j. MV-138884-3/SO-2012, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 10. 2014, č. j. 30 A 81/2014 – 30,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 10. 2014, č. j. 30 A 81/2014 – 30, **se zrušuje.**
- II. Rozhodnutí žalované ze dne 19. 6. 2014, č. j. MV-138884-3/SO-2012, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.
- III. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 16.228 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce, Mgr. Petra Václavka.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce uzavřel dne 21. 12. 2004 sňatek s paní Ž. N., nar. X, občankou České republiky, a dne 23. 12. 2004 získal povolení k trvalému pobytu za účelem sloučení rodiny s občanem ČR, na základě tehdy účinného § 87e odst. 1 písm. a) zákona č. 326/1999 Sb.,

o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“).

[2] Ministerstvo vnitra uvedené povolení zrušilo rozhodnutím ze dne 3. 8. 2012, č. j. OAM-2916-18/Zr-2011, vydaným podle § 87l odst. 1 písm. c) zákona o pobytu cizinců, a dle § 50 odst. 1 písm. b) téhož zákona udělilo žalobci výjezdní příkaz s platností na 30 dnů od právní moci daného rozhodnutí. Své rozhodnutí zdůvodnilo tím, že žalobce získal povolení k trvalému pobytu na základě účelového sňatku s paní N. Účelovost sňatku potvrdila samotná manželka žalobce, která vypověděla, že se s žalobcem před svatbou neznali, žalobce viděla poprvé a naposledy na svatbě, přičemž za sňatek obdržela částku 10.000 Kč.

[3] Odvolání žalobce proti rozhodnutí správního orgánu I. stupně zamítl žalovaný v záhlaví specifikovaným rozhodnutím. Žalobu proti rozhodnutí žalovaného zamítl krajský soud v záhlaví vymezeným rozsudkem. Proti tomuto rozsudku nyní žalobce (dále též „stěžovatel“) brojí kasační stížností.

II. Shrnutí odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu

[4] Krajský soud přisvědčil žalobci v tom, že ministerstvo vnitra porušilo § 51 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, neboť žalobce ani jeho zástupce nevyrozumělo o provádění důkazu výsledkem paní N., přičemž nebyly splněny podmínky předepsané uvedeným ustanovením, tj. nehrozilo nebezpečí z prodlení. Ministerstvo vnitra nařídilo předvedení svědkyně N. na 22. 5. 2012 dne 2. 5. 2012 a téhož dne požádalo příslušný orgán Policie ČR, aby předvedení svědkyně uvedený den realizoval. Žádná překážka nebránila správnímu orgánu, aby současně s nařízením předvedení svědkyně vyrozuměl o provádění tohoto důkazu mimo ústní jednání žalobce a jeho zástupce.

[5] Krajský soud však neshledal, že by daná procesní vada byla vadou ve smyslu § 76 odst. 1 písm. c) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), tj. že by v příčinné souvislosti s touto procesní vadou mohl správní orgán dospět k vydání nezákonného rozhodnutí. Správní orgán I. stupně i žalovaný dospěli k závěru, že žalobce se dopustil obcházení zákona o pobytu cizinců s cílem získat povolení k trvalému pobytu tím, že účelově uzavřel manželství se Ž. N. Podle záznamu o podání vysvětlení ze dne 7. 2. 2011, učiněného dle § 61 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, paní N. uvedla, že v roce 2004 uzavřela sňatek se žalobcem účelově za úplatu 10.000 Kč. Podrobněji se k okolnostem uzavření manželství se žalobcem vyjadřovala ve své svědecké výpovědi, kterou podala dne 22. 5. 2012 před správním orgánem I. stupně. Okolnosti uzavření sňatku a okolnosti po uzavření sňatku následující lícila shodně jako při podaném vysvětlení. Tyto okolnosti se staly podkladem pro posouzení naplnění důvodů pro zrušení a zánik platnosti povolení k trvalému pobytu žalobci. Žalobce naproti tomu v průběhu správního řízení neuváděl žádné skutkové okolnosti, které by vylučovaly existenci důvodu pro zrušení a zánik platnosti jeho povolení k trvalému pobytu ve smyslu § 87l odst. 1 písm. c) zákona o pobytu cizinců, ani okolnosti, které by alespoň existenci těchto důvodů zpochybňovaly. Žalobce se omezil na to, že namítal neúčinnost provedeného důkazu výpovědi svědkyně N. Žalobce se tedy dovolával zásadní procesní vady řízení před

správním orgánem I. stupně, aniž by uváděl další skutečnosti, které by v hmotněprávní rovině mohly přivodit nezákonnost vydaného rozhodnutí.

[6] Výrazně jiná situace by dle krajského soudu nastala, pokud by žalobce při tvrzení existence zásadní procesní vady spočívající v porušení postupu podle § 51 odst. 2 správního řádu současně vyvracel skutečnosti, ke kterým se paní N. vyjadřovala v podaném vysvětlení a posléze ve svědecké výpovědi učiněné mimo ústní jednání. Tedy kdyby vyvracel (nebo alespoň zpochybňoval) účelové uzavření jeho manželství s paní N. s cílem získat povolení k trvalému pobytu.

III. Shrnutí argumentace obsažené v kasační stížnosti a ve vyjádření žalovaného

[7] Stěžovatel namítá, že krajský soud se nevypořádal s uplatněnými žalobními námitkami dostatečně a přezkoumatelně. Krajský soud potvrdil, že správní orgány pochybily při provádění dokazování. K tomuto pochybení navíc došlo při získávání pro věc zcela klíčového důkazu, kterým je svědecká výpověď paní N. (správní orgán neměl možnost zjistit pro něj zásadní informace jiným způsobem než právě provedenou svědeckou výpovědí, záznam o podání vysvětlení ze dne 7. 2. 2011 nemohl být ve správním řízení jako důkaz použit). Zároveň však soud dospěl k závěru, podle něž by stěžovatel mohl „dokázat“ nepoužitelnost této výpovědi pouze tehdy, pokud by aktivně tvrdil opak. S takovým závěrem stěžovatel nesouhlasí. Svůj nesouhlas se zjištěnými skutečnostmi deklaroval již tím, že nesouhlasil se způsobem, jakým byl proveden uvedený důkaz. Nebylo třeba aktivně tvrdit skutečnosti jiné, než jsou v protokole o výsledku svědkyně N. zachyceny. Stěžovatel se svou manželkou již dlouhou dobu nežije a sám necítí nutnost „probírat takto svůj vztah a házet na druhého špínu“.

[8] Již samotný způsob provádění daného důkazu je dle přesvědčení stěžovatele dostatečným dokladem pro závěr o irelevanci získaných zjištění. Správní orgán porušil práva účastníka řízení, neboť mu neumožnil účast při získání zcela klíčového důkazu pro rozhodnutí ve věci, aniž by hrozilo jakékoliv nebezpečí z prodlení. Správní orgán přitom měl z předchozích neúspěšných pokusů o výslech manželky stěžovatele jednoznačné indicie o tom, že stěžovatel si přeje být prostřednictvím právního zástupce účasten tohoto výslechu. Stěžovatel je přesvědčen, že pochybení správního orgán nelze bagatelizovat způsobem, jakým činí správní soud. Stěžovatel byl zásadně zkrácen na svých právech zaručených správním řádem, přičemž v důsledku tohoto pochybení bylo zrušeno jeho pobytové oprávnění.

[9] Stěžovatel zároveň navrhl, aby Nejvyšší správní soud přiznal kasační stížnosti odkladný účinek dle § 107 odst. 1 s. ř. s. O tomto návrhu však Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval, neboť bezprostředně po vykonání všech přípravných procesních úkonů rozhodl rovnou o věci samé.

[10] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že se plně ztotožňuje se závěry krajského soudu. Obsah obou výpovědí bývalé manželky stěžovatele je totiž jednak v podstatných bodech totožný (navzdory časovému odstupu delšímu než rok), a především je ve vzájemné korelaci s dalšími vyplynulými skutečnostmi, jež dohromady vytváří celistvý obraz bez jakýchkoliv vnitřních rozporů. Stěžovatel měl před i po uzavření sňatku

hlášen trvalý pobyt a provozovnu pro výkon živnostenského podnikání cca 100 km od místa pobytu své manželky. O povolení k trvalému pobytu požádal dne 22. 12. 2004, tedy pouhý den po uzavření sňatku, ačkoliv byl v té době držitelem povolení k dlouhodobému pobytu s platností až do dne 31. 12. 2007. Necelý rok před uzavřením sňatku (dne 31. 12. 2003) se paní N. narodil syn R. Č. Paní N. dle svého tvrzení žije od narození syna ve společné domácnosti se svým druhem, jenž se taktéž jmenuje R. Č.

[11] Žalovaná ohledně posuzování účelovosti manželství dále odkázala na Sdělení Komise o pokynech pro lepší provádění směrnice 2004/38/ES, KOM(2009) 313, jež vymezilo indikativní kritéria pro posuzování účelovosti sňatků. Konstatovala, že v daném případě nebylo naplněno ani jedno z pozitivních kritérií kromě kritéria (5), což svědkyně odůvodnila neznalostí místa pobytu stěžovatele. Z negativních faktorů jsou pak naplněny poměrně zásadní faktory (1) a (4).

[12] Pochybnosti o pravdivosti zjištěného skutkového stavu nevyvolal ani sám stěžovatel (popř. jeho právní zástupce), jenž v průběhu všech řízení nejenže neuvedl jinou verzi reality, ale dokonce ani jednou přímo nezpochybnil skutkové závěry Ministerstva vnitra ohledně účelovosti předmětného manželství. Po celou dobu pouze opakovaně argumentoval procesním pochybením Ministerstva vnitra. Daný případ je navíc v podstatných detailech totožný s desítkami podobných případů, známých žalované z její úřední činnosti. V těchto případech si vždy občan Vietnamské socialistické republiky za účelem získání povolení k trvalému pobytu vzal státní občanku České republiky, jež byla v daný moment ve finanční tísní a zpravidla pocházela z vyloučených lokalit Ústeckého kraje. Dohodnutá částka se obvykle pohybovala v rozmezí 8.000 Kč až 15.000 Kč.

[13] Pokud by i přes prokázání účelového manželství bylo povolení k trvalému pobytu stěžovateli ponecháno, došlo by dle žalované k porušení právní zásady, podle níž nikdo nemůže těžit ze svého nečestného jednání. Odnětí povolení k trvalému pobytu je v takové situaci zcela legitimním cílem, neboť stěžovateli budou odeprény pouze ty výhody, které získal svým jednáním, jímž klamal české úřady a obcházel ustanovení zákona o pobytu cizinců.

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[14] Kasační stížnost je důvodná.

[15] Stěžovatelem napadené správní rozhodnutí bylo vydáno na základě § 871 odst. 1 písm. c) zákona o pobytu cizinců, podle nějž ministerstvo zruší povolení k trvalému pobytu, jestliže se držitel tohoto povolení „dopustil obcházení tohoto zákona s cílem získat povolení k trvalému pobytu, zejména pokud účelově uzavřel manželství nebo jeho účelově prohlášeným souhlasem bylo určeno otcovství“. Zároveň musí být splněna podmínka, že rozhodnutí „bude přiměřené z hlediska zásahu do jeho soukromého nebo rodinného života“. Uvedené ustanovení je systematicky řazeno v hlavě Iva citovaného zákona, upravující pobyt občana Evropské unie a jeho rodinných příslušníků na území České republiky.

[16] Podle správních orgánů získal stěžovatel povolení k trvalému pobytu díky účelově uzavřenému manželství s Ž. N. Závěr, podle nějž byl předmětný sňatek „ryze účelovou

záležitosti“, správní orgány vyvodily zejména z výpovědi paní N., kterou dne 22. 5. 2012 vyslechly oprávněné úřední osoby ministerstva vnitra [na základě § 165a odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců ve spojení s § 55 správního řádu].

[17] Krajský soud zamítl žalobu s tím, že ministerstvo vnitra sice porušilo § 51 odst. 2 správního řádu, neboť žalobce ani jeho zástupce nevyrozumělo o provádění důkazu výsledkem paní N., avšak daná procesní vada nemohla mít za následek nezákonnost napadeného rozhodnutí. Stěžovatel s tímto závěrem nesouhlasí a namítá, že pokud byl v podstatě jediný podklad pro rozhodnutí ve věci získán v rozporu se zákonem, je nutno konstatovat nezákonnost správního rozhodnutí.

[18] Nejvyšší správní soud předně konstatuje, že z rozhodnutí správních orgánů (ale ani ze správního spisu) není patrné, že by byly splněny podmínky k provedení výslechu paní N. bez předchozího vyrozumění stěžovatele.

[19] Podle § 51 odst. 2 správního řádu o *„provádění důkazů mimo ústní jednání musí být účastníci včas vyrozuměni, nehrozí-li nebezpečí z prodlení“*. Toto pravidlo je odvozeno ze základních zásad činnosti správních orgánů, zejména z § 4 odst. 3 správního řádu (podle něž správní orgán *„s dostatečným předstihem uvědomí dotčené osoby o úkonu, který učiní, je-li to potřebné k hájení jejich práv a neohrozí-li to účel úkonu“*) a z § 4 odst. 4 téhož zákona (který stanoví, že správní orgán *„umožní dotčeným osobám uplatňovat jejich práva a oprávněné zájmy“*). Smyslem § 51 odst. 2 správního řádu je umožnit účastníkům řízení, aby mohli být přítomni při provádění důkazů, nebylo-li k jejich provedení nařízeno ústní jednání. Díky přítomnosti při provádění důkazů se mohou účastníci lépe seznámit s jejich obsahem (komplexně všemi věcmi vnímat výpověď svědka, ohledávaný předmět apod.) a v návaznosti na to se detailněji vyjádřit k důkazu. Účastník řízení tak může bezesbýtku realizovat svá procesní práva, včetně toho, že je oprávněn klást vyslýchanému svědku otázky, a konfrontovat ho tak se svou skutkovou verzí (srov. rozsudky Nejvyššího správního soud ze dne 13. 3. 2013, č. j. 1 As 157/2012 – 40, a ze dne 29. 5. 2014, č. j. 5 Azs 2/2013 – 26).

[20] Správní orgány argumentovaly tím, že výpověď paní N. učiněná dne 22. 5. 2012 byla procesně použitelná, neboť v daném případě hrozilo zmaření úkonu (provedení důkazu). Svědkyně byla totiž nejprve dvakrát neúspěšně předvolána k podání svědecké výpovědi, a to 1. 11. 2011 a 30. 11. 2011. Ačkoliv obě předvolánky byly řádně doručeny, svědkyně se nikdy nedostavila. Proto ministerstvo vnitra dne 21. 12. 2011 nařídilo její předvedení. Pokus o realizaci tohoto předvedení však byl neúspěšný, neboť svědkyně se na adrese svého trvalého pobytu nezdržovala. Na nově zjištěnou adresu pobytu svědkyně bylo zasláno další předvolání k výslechu, které se svědkyni podařilo dne 23. 3. 2012 doručit, přesto se k výslechu opět nedostavila. Dne 2. 5. 2012 bylo proto vydáno další usnesení o jejím předvedení, toto předvedení bylo úspěšné a svědkyně byla dne 22. 5. 2012 konečně vyslechnuta.

[21] Ministerstvo vnitra následně stěžovateli umožnilo seznámit se s protokolem o výpovědi svědkyně a poskytlo mu možnost vyjádřit se k němu (v přípise ze dne 30. 5. 2012, kterým správní orgán stěžovatele vyrozuměl o provedení výslechu, je kromě jiného uvedeno, že účastník řízení nebyl dle § 4 odst. 3 obeznámen s provedením úkonu

v dostatečném předstihu, neboť hrozilo zmaření tohoto úkonu). Stěžovatel ve vyjádření zaslaném ministerstvu namítl, že svědkyně byla vyslechnuta v rozporu s § 51 odst. 2 správního řádu a navrhl opakování úkonu tak, aby o novém výsledku byl vyrozuměn a mohl se jej zúčastnit. Ministerstvo tomuto návrhu nevyhovělo a vydalo rozhodnutí ve věci samé. V odůvodnění daného rozhodnutí ministerstvo zopakovalo výše uvedené stanovisko, tedy že v případě výpovědi paní N. hrozilo zmaření úkonu, a dodalo, že až do faktického předvedení svědkyně Policií ČR nebylo zřejmé, zda se podaří svědkyni vyslechnout. Žalovaná v odůvodnění svého rozhodnutí poukázala rovněž na komentářovou literaturu, která údajně podporuje uvedený závěr. Podle závěrů doktríny je totiž třeba § 4 odst. 3 a 4 a § 51 odst. 2 vykládat ve vzájemné souvislosti, což znamená, že správní orgán nemusí účastníka řízení vyrozumět o provádění důkazu mimo ústní jednání také v případě, že by tím byl ohrožen účel úkonu, nikoliv pouze v případě existence úzce chápaného *nebezpečí z prodlení* (viz Vedral, J. 2012. *Správní řád. Komentář*. Praha: BOVA POLYGON, str. 520).

[22] Nejvyšší správní soud se s uvedenými závěry správních orgánů neztotožňuje. Zákonem předvídané podmínky k provedení důkazu mimo ústní jednání a bez předchozího vyrozumění účastníka nastanou typicky tehdy, když existuje důvodná obava, že pokud určitý důkaz nebude proveden ve velmi krátkém čase, nebude možné jej provést vůbec anebo jen s nepřiměřeně velkými obtížemi; taková situace zároveň nesmí být vyvolána předchozí liknavostí správního orgánu. Toliko skutečnost, že obstarání určitého důkazu je nějakým způsobem komplikované a není tak jisté, zda se jej v plánovaném termínu podaří provést, nemůže mít za důsledek, že správní orgán nevyrozumí účastníky o tom, kdy hodlá důkaz provést. Převzeno na nynější případ: skutečnost, že se svědkyně v minulosti opakovaně nedostavila k výsledku, nemohla být sama o sobě důvodem k tomu, aby správní orgán stěžovatele o jejím dalším předvolání či o jejím předvedení nevyrozuměl. Správní orgán nařídil předvedení s téměř třítydenním předstihem, a tak měl dostatek času zpravit o něm stěžovatele.

[23] Nejvyšší správní soud připouští, že důvodem k tomu, aby správní orgán předem nevyrozuměl účastníka o provádění důkazu mimo ústní jednání, může být i ohrožení účelu úkonu. Správní orgán však může tímto způsobem postupovat pouze v případě, že existují významné indicie svědčící o nebezpečí zmaření důkazu, pokud by účastník o jeho provádění byl předem vyrozuměn. Existenci takových indicií pak musí správní orgán pečlivě odůvodnit. Jestliže byl postup správních orgánů v nynějším případě veden úvahou, že existovala příčinná souvislost mezi selháním předchozích pokusů o výslech svědkyně a skutečností, že o jejím předvolání nebo předvedení byl vždy dopředu vyrozuměn stěžovatel, měly tuto úvahu ve svých rozhodnutích výslovně uvést. Nejvyšší správní soud nemůže za správní orgány domýšlet důvody jejich postupu. Tvrzení správního orgánu, podle něž je „z obsahu spisového materiálu naprosto zřejmé, že v případě svědecké výpovědi Ž. N. hrozilo zmaření úkonu“, v tomto ohledu zcela jistě neobstojí. Obzvláště když z obsahu správního spisu nic takového zřejmé není. Ze spisu není ani zřejmé, zda byl stěžovatel předem vyrozuměn o všech předchozích předvoláních a o prvním pokusu o předvedení svědkyně. Policie ČR navíc nejprve marně hledala svědkyni na adrese jejího trvalého pobytu a teprve při druhém pokusu o její předvedení zamířila na její doručovací adresu.

[24] Potud se tedy hodnocení Nejvyššího správního soudu shoduje s hodnocením krajského soudu. Kasační soud však nesouhlasí se závěrem, podle něžž daná vada řízení nebyla vadou ve smyslu § 76 odst. 1 s. ř. s.

[25] Obecně jistě platí závěr, podle něžž ne každá vada řízení způsobuje nezákonnost napadeného správního rozhodnutí. Judikatura Nejvyššího správního soudu zároveň potvrzuje, že i pokud je ve správním řízení použit důkaz získaný v rozporu se zákonem, nemusí to být vždy bez dalšího důvodem pro zrušení rozhodnutí správního orgánu pro vady řízení. Klíčovou otázkou, kterou soud musí hodnotit při zvažování dané otázky (tj. jestli pochybení při provádění určitého důkazu představuje vadu ve smyslu uvedeného ustanovení) je, zda lze i při odhlédnutí od nezákonného důkazu z ostatních důkazů provedených ve správním řízení učinit jednoznačný závěr, že skutkový stav, který vzal správní orgán za základ napadeného rozhodnutí, obstojí (viz rozsudek ze dne 2. 8. 2013, č. j. 4 As 28/2013 – 24). Jestliže skutkové závěry správních orgánů nemohou obstát bez použití důkazu, při němž nebyla respektována procesní práva účastníka řízení, je třeba dovodit, že došlo k podstatnému porušení ustanovení o řízení před správním orgánem, které mohlo mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, ve smyslu § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s. (viz také rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2009, č. j. 5 Afs 51/2008 – 95).

[26] V posuzovaném případě ale krajský soud dovodil, že v rozporu se zákonem byl proveden důkaz, který byl pro rozhodnutí ve věci zcela klíčový. Jako důkazní prostředek totiž správním orgánům nemohl sloužit úřední záznam o podání vysvětlení sepsaný s paní N. dne 7. 2. 2011. Význam úředního záznamu o podaném vysvětlení dle § 61 zákona o Policii České republiky spočíval v tom, že sloužil ministerstvu vnitra jako podklad k vyhodnocení otázky, zda je dán důvod k zahájení řízení o zrušení povolení k trvalému pobytu udělenému stěžovateli. V následně vedeném správním řízení dále sloužil k určení, zda je třeba získat svědeckou výpověď paní N. a při samotném výsledku svědkyně jako informační zdroj pro formulaci otázek kladených správním orgánem svědkyni směřujících k podrobnému objasnění skutečností obsažených v úředním záznamu. Pokud je však důkaz výpovědi paní N. nezákonný, nebylo možno namísto něj vycházet přímo z úředního záznamu o podání vysvětlení. Obdobně viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 9. 2010, č. j. 1 As 34/2010 – 73 (který se sice zabývá použitelností úředního záznamu o podaném vysvětlení dle § 61 zákona o Policii České republiky v přestupkovém řízení, ale zde vyslovené závěry je možné přiměřeně aplikovat i na nynější věc). Podpůrně lze rovněž odkázat na § 137 odst. 4 správního řádu, podle něžž platí, že záznam o podání vysvětlení (opatřený správním orgánem před zahájením správního řízení postupem dle § 137 odst. 1 téhož zákona) nelze ve správním řízení použít jako důkazní prostředek.

[27] Žalovaná sice ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že skutečnosti zjištěné z výpovědi svědkyně N. jsou v souladu s dalšími vyplynulými skutečnostmi (například s tím, že stěžovatel měl před i po uzavření sňatku hlášen trvalý pobyt a provozovnu pro výkon živnostenského podnikání cca 100 km od místa pobytu své manželky), žalovaná ani správní orgán I. stupně však tyto skutečnosti nijak nezmiňovali ve svých rozhodnutích. Ve vyjádření ke kasační stížnosti přitom nelze nahrazovat případné nedostatky odůvodnění přezkoumávaných správních rozhodnutí.

[28] Vzhledem k tomu, že výslech svědkyně N. byl dne 22. 5. 2012 proveden v rozporu se zákonem, protokol o její výpovědi správním orgánům nemohl sloužit jako podklad pro vydání rozhodnutí (viz § 51 odst. 1 správního řádu). Jelikož se jednalo o klíčový důkaz, z nějž správní orgány při svém rozhodování vycházely, jedná se o podstatné porušení ustanovení o řízení před správním orgánem, které mohlo mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, ve smyslu § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s.

[29] Nic na tom nemění skutečnost, že stěžovatelova obrana se ve správním řízení i v následně vedeném soudním řízení omezovala v podstatě pouze na namítání procesní vady (tj. absence předchozího vyrozumění o provádění výslechu svědkyně) a že stěžovatel konkrétně nezpochybňoval žádný aspekt skutkové verze, kterou prezentovala svědkyně. V daném případě se jednalo o řízení, v němž byl správní orgán v souladu s § 50 odst. 3 správního řádu povinen i bez návrhu zjistit všechny rozhodné okolnosti svědčící ve prospěch i neprospěch stěžovatele. Stěžovateli tak nemůže být tímto způsobem přičítána k tíži určitá procesní pasivita.

[30] Jinak by tomu bylo v případě, že by správní orgány dokázaly obhájit svůj postup při provádění předmětného důkazu z hlediska požadavků plynoucích z § 51 odst. 2 správního řádu. Pak by skutečně bylo na stěžovateli, aby nějakým způsobem zpochybnil věrohodnost výpovědi svědkyně, například tím, že by uvedl odlišnou skutkovou verzi a doložil svá tvrzení důkazy. Uvedená situace ale v posuzované věci nenastala.

[31] Nejvyšší správní soud přisvědčuje žalované, že právní zásada, podle níž nikdo nemůže těžit ze svého nečestného jednání, je důležitou součástí právního řádu. Ostatně § 87l odst. 1 písm. c) zákona o pobytu cizinců má svůj předobraz v článku 35 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Úř. věst. L 158, 30. 4. 2004, s. 77–123, zvláštní vydání v českém jazyce: Kapitola 05, Svazek 05, s. 46–61). Podle tohoto článku mohou členské státy přijmout potřebná opatření k odepření, pozastavení nebo odnětí jakéhokoli práva přiznaného touto směrnicí v případě zneužití práv nebo podvodu, například účelových sňatků. V citovaných ustanoveních zákona o pobytu cizinců a směrnice 2004/38/ES se žalovanou zmiňovaná zásada zřetelně zrcadlí. Ve svém úsilí o její naplnění však správní orgány nemohou zcela pomíjet ostatní právní zásady, včetně zásad vyjádřených v § 4 odst. 3 a 4 správního řádu.

V. Závěr a náklady řízení

[32] Podle § 110 odst. 1 s. ř. s. dospěje-li Nejvyšší správní soud k tomu, že kasační stížnost je důvodná, rozsudkem zruší rozhodnutí krajského soudu a věc mu vrátí k dalšímu řízení, pokud ve věci sám nerozhodl způsobem podle odst. 2. Podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu, a pokud již v řízení před krajským soudem byly pro takový postup důvody, současně se zrušením rozhodnutí krajského soudu může podle povahy věci sám rozhodnout o zrušení rozhodnutí správního orgánu nebo vyslovení jeho nicotnosti; ustanovení § 75, § 76, a § 78 se použijí přiměřeně.

[33] Pravomoc Nejvyššího správního soudu k současnému zrušení rozhodnutí správního orgánu není vázána na návrh stěžovatele; je to tento soud, který zváží, zda je namíste pouze zrušení rozsudku krajského soudu a vrácení věci krajskému soudu k dalšímu řízení, či zda je racionální současné zrušení rozhodnutí správního orgánu.

[34] V daném případě je zřejmé, že krajský soud by s odkazem na tento rozsudek pouze přenesl závazný právní názor svým novým rozsudkem správním orgánům. Z těchto důvodů Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil kasační stížností napadený rozsudek krajského soudu. Věc mu však nevrátil k dalšímu řízení a podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. a § 78 odst. 3 užitého přiměřeně na základě tohoto ustanovení současně zrušil žalobou napadené rozhodnutí žalované. Žalované podle § 78 odst. 4 s. ř. s. kasační soud věc vrací k dalšímu řízení, v němž je podle odst. 5 téhož ustanovení vázána právním názorem v tomto rozsudku vysloveným.

[35] Nejvyšší správní soud tak je posledním soudem, který o věci rozhodl; proto musí rozhodnout o náhradě nákladů celého soudního řízení. Podle § 60 odst. 1 a § 120 s. ř. s. má úspěšný stěžovatel právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Tyto náklady jsou tvořeny zaplaceným soudním poplatkem za žalobu ve výši 3.000 Kč a za kasační stížnost ve výši 5.000 Kč, celkem tedy 8.000 Kč. Náklady řízení stěžovatele dále tvoří mimosmluvní odměna jeho zástupce podle § 11 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). Nejvyšší správní soud proto přiznal stěžovateli částku 6.200 Kč za dva úkony právní služby, spočívající v podání žaloby a podání kasační stížnosti [§ 7 ve spojení s § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu]. Dále přiznal částku 600 Kč jako paušální náhradu výdajů s těmito úkony spojenou (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu). Protože advokát je plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšují se náklady o částku odpovídající dani, kterou je povinen odvést podle zvláštního zákona z odměny za zastupování a náhrad. Celkem tedy je žalovaná povinna uhradit stěžovateli na nákladech řízení částku 16.228 Kč, a to do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku, k rukám jeho právního zástupce.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. února 2015

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně senátu